Кіреєва Ольга Сергіївна,
доцент кафедри спеціальних дисциплін
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, кандидат
психологічних наук;
Махлай Олександр Миколайович,
начальник кафедри спеціальних дисциплін
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, кандидат
психологічних наук, доцент

ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ФІЗИЧНУ ОСОБУ ЧЕРЕЗ НАЯВНІ В ПІДРОЗДІЛІ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Практика діяльності підрозділів кримінального аналізу Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) за останні роки свідчить, що застосування сучасних технологій інформаційно-аналітичного забезпечення дає можливість мінімізувати витрати часу оперативних працівників та оперативно-розшукового підрозділу загалом на вирішення поставлених завдань та значно підвищити якість їх оперативно-розшукової діяльності. Постійний розвиток інформаційних технологій потребує постійного удосконалення тактики та методики отримання первинної інформації про ознаки протиправної діяльності, в тому числі і з використанням телекомунікаційних мереж та інформаційних масивів.

Так, в умовах нестабільної воєнно-політичної обстановки, нових економічних та воєнних центрів сили, асиметричних загроз, інтенсивного розвитку інформаційних технологій та різкого збільшення інформаційного потоку робота з відкритими джерелами інформації стає неодмінною складовою процесу збору інформації. Тому на сьогодні з боку кримінальних аналітиків оперативних підрозділів приділяється все більше уваги пошуку оперативно значимої інформації у відкритих джерелах [1, с. 233].

Так, світова практика протидії організованим формам протиправної діяльності через кордон, в залежності від її форми (контрабанда, незаконна міграція чи торгівля людьми), досить часто ґрунтується на певних елементах аналізу фактів перетину кордону в пунктах пропуску фізичними особами, транспортними засобами, аналізу вантажопотоку при здійсненні суб’єктами зовнішньо – економічних відносин імпортно-експортних операцій.

Результати такого аналізу переважно мають «орієнтуючий» характер для організації подальших перевірочних заходів. Повсякденна інформаційно-пошукова робота, систематизація та аналіз такої інформації дає змогу з загального масиву отримати первинні дані

щодо можливої протиправної діяльності та кола причетних осіб. Подальша робота по перевірці первинних даних, в поєднанні з оперативно-розшуковими заходами та оперативним кримінальним аналізом, дає змогу відокремити з сукупності «орієнтуючої» інформації – оперативно вагому інформацію для її подальшої реалізації та документуванню протиправної діяльності.

Оперативні підрозділи ДПСУ, як один з основних елементів протидії транскордонній злочинності, в повсякденній діяльності здійснюють постійний моніторинг та аналіз інформації щодо перетину державного кордону України фізичними особами та аналіз вантажопотоку в пунктах пропуску через державний кордон.

З метою забезпечення актуальності та повноти отриманої інформації, діяльність аналітичні підрозділи має носити цілеспрямований та системний характер та передбачати три основні етапи:

І етапі – збір даних, що характеризують оперативну обстановку на ділянках відповідальності оперативно-розшукових підрозділів з подальшим її дослідженням та аналізом. За результатами яких визначаються основні можливі загрози та найбільш характерні прояви протиправної діяльності. Проаналізована інформація дозволить визначити подальші напрямки отримання первинної оперативно-розшукової інформації, для її узагальнення.

ІІ етап – комплексне поєднання аналітичної інформації та оперативної інформацій, шляхом зосередження сил і засобів для отримання первинної оперативно-розшукової інформації з урахуванням аналізу оперативної обстановки та «орієнтуючої інформації». За результатами проведених заходів вносяться корективи до подальших пошукових заходів, залежно від оперативної обстановки та отриманої перевірочної оперативно-розшукової інформації.

ІІІ етап – визначення ефективність застосування орієнтуючої інформації, отриманої в рамках кримінального аналізу, для подальшого отримання оперативно-розшукової інформації та її реалізації. Також здійснюється переоцінка підходів та напрямків в разі малої ефективності орієнтуючої інформації, або зміни тактики протиправної діяльності та оперативної обстановки [2, с. 4].

Таким чином, можна окреслити загальний алгоритм аналізу інформації про фізичну особу через наявні в підрозділі кримінального аналізу інформаційні ресурси:

1. Перевірка за відомчими базами даних.

Зокрема в першу чергу здійснюється перевірка фактів перетину особою державного кордону України з використанням відомчої бази «ГАРТ 1/П», підсистеми «РИЗИК», при цьому можливо отримати додаткові дані та перевірити існуючі, а саме: установчі дані особи; в якому пункті пропуску і на якому транспортному засобі було здійснено перетин державного кордону. Крім того, під час перевірки інформації щодо можливої причетності особи до окремих видів

злочинів можливо отримати додаткові дані, які можуть бути в подальшому використані.

Якщо особа – іноземний громадянин чи ОБГ, можливо здійснити перевірку за базою даних «КДЛ/віза», в ході якої можливо отримати наступні дані: чи здійснювався контроль другої лінії у відношенні особи; результати опитування особи; додаткові матеріали та характеризуючи дані; осіб, яка запросила (або через яку запросили) особу [2, с. 5].

«ГАРТ-5» дозволяє встановити: чи притягувалась особа до адміністративної відповідальності в зв'язку з протиправною діяльністю на державному кордоні; обставини, час, місце події, предмет правопорушення, засоби вчинення.

«ГАРТ – 10»: чи входить особа до протиправної групи; якщо так, її установчі дані; установчі дані на інших членів ППГ; протиправна роль; тактику та механізм протиправної діяльності; місця можливої протиправної діяльності; засоби вчинення протиправної діяльності (транспортні засоби, засоби зв'язку, засоби спостереження та інші); місця відсидки н/м, накопичення товарів, відстою транспортних засобів; контакти за кордоном [3, с. 15].

2. Перевірка через тимчасові обліки підрозділів кримінального аналізу.

Обліки фільтраційно-перевірочних заходів дозволяють отримати наступні дані (окрім установчих): причину вчинення правопорушення; співучасників; засоби вчинення правопорушення (транспортний засіб, засоби зв'язку, засоби візуального спостереження); тактику протиправної діяльності; характеризуючі дані; фото та відео матеріали. Обліки номерів телефонів, які потрапляли в поле зору оперативних підрозділів: контакти (соціальні зв'язки особи при наявності відповідних оперативних даних); інші номери телефонів та ідентифікаційні дані мобільних терміналів, які використовувались.

3. Перевірка за базами даних інших правоохоронних органів та відомств України.

База даних «Національна автоматизована інформаційна система» (НАІС). В ході перевірки за базою даних «НАІС» можливо отримати наступні дані щодо особи: транспортні засоби, власником яких є особа, їх історію; анкетні дані особи (включаючи місце народження), паспорт, ІПН, адресу реєстрації тощо; дані осіб, що мають право керування певним транспортним засобом, та ступінь зв'язку між ними; адмінпротоколи, що складалися на водіїв певного транспортного засобу; посвідчення водія; наявність фотографії тощо [4, с. 73].

База даних Державної митної служби дозволяє уточнити: установчі дані особи; дата реєстрації паспортного документу, дії посвідок та дозволів іноземців; наявність посвідок та дозволів іноземця.

«Єдиний державний реєстр декларацій» дозволяє отримати наступні дані на особу (якщо особа подає декларацію): прізвище, ім'я, по-батькові; причину подання декларації (конкурс на посаду); посада

та місце роботи особи під час подання декларації; кількість родичів та характер спорідненості; наявність рухомого та нерухомого майна; місце знаходження нерухомого майна (район, область); активи; фінансові зобов'язання.

«Єдиний державний реєстр судових рішень» дозволяє отримати наступні дані на особу(якщо особа притягалася до відповідальності): характер та тактику вчинення злочину; вчиняє особа злочини сама чи з пособниками (кількість пособників); засоби забезпечення вчинення злочину (використання засобів зв'язку, транспортних засобів, та інше); слідчі, прокурори, які вели справу, та які можуть володіти додатковими даними щодо особи; чи була особа засуджена.

4. Пошук у відкритих інформаційних ресурсах.

«Youcontrol» (та аналогічні до неї інформаційні ресурси Clarity Project) дозволяє встановити: чи є особа засновником юридичної особи, чиє фізичною особою підприємцем, чи причетна до заснування громадських організацій, політичних партій чи інших об'єднань громадян дозволених законом. Якщо є засновником можливо отримати наступні додаткові дані: установчі дані; номер телефону на який зареєстрована організація (підприємства); установчі дані на співзасновників; дату реєстрації; місце реєстрації; уставний капітал; характер діяльності; наявність фінансових зобов'язань; наявність кримінальних чи адміністративних проваджень; автомобільний транспорт, який використовується підприємством.

Інтернет ресурси з вільною реєстрацією та можливістю відображення соціальних контактів: «Інстаграм», «Фейсбук», «ВК», «Одноклассники» та інші дозволяють отримати наступні дані щодо особи: фотоматеріали (можливі зв'язки, фото рухомого та нерухомого майна, хобі, факт перебування у певному місці, інші додаткові дані); соціальні зв'язки (родичі, друзі, одноклассники, колеги, співрозмовники за вподобанням, колеги по роботі, інші соціальні контакти); вподобання (в т.ч. причетність до сепаратизму і т.п.); теми, на які особа реагує емоційно (подразники, схильність, антипатія, негативні емоції); хобі (може вказати на оточення, яким можуть бути відомі дані щодо особи); номер телефону (при можливості); «Нікнейм», який може використовуватись і на інших ресурсах.

Сьогодні ні в кого не викликає сумніву те, що успіх будь якої діяльності, у тому числі й такої специфічної, як оперативна-розшукова діяльність, прямо залежить від рівня забезпечення необхідною інформацією. Саме кваліфікований аналіз і синтез інформації про об'єкти, що були причетними до події злочину, отриманої з різноманітних джерел, її інтерпретація, уміле використання лежать в основі розкриття злочинів.

Як висновок слід зазначити, що практика кримінальних аналітиків оперативних підрозділів свідчить про те, що усе частіше виникає необхідність в отриманні та використанні інформації стосовно об'єктів, які потрапили до сфери зацікавленості, з найрізноманітніших інформаційних систем незалежно від їх відомчої належності.

Список використаних джерел

1. Кіреєва О. С. Щодо пошуку оперативно значимої інформації у відкритих джерелах. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України :* тези міжнар. наук.-практич. конф. 22 листоп. 2019 р.. Хмельницький, 2019. С. 233–235.

2. Методичні рекомендації проведення аналізу інформації щодо перетину державного кордону України фізичними особами та аналізу вантажопотоку в пунктах пропуску через державний кордон : методичний матеріали / Дудник А, Лазоренко Р., Ліванчук Д., Перепелиця М. : СхРУ диск вих. № 442-1904/0/6-21 від 02.02.2021 : Київ. 2021.

3. Настанова користувача ІТС «Гарт-10. «Підсистема «Кримінальний аналіз. АРМ «Аналітик». Київ.: 2019. 53с.

4. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.

Користін Олександр Євгенійович,
головний науковий співробітник
НДЛ кримінологічних досліджень ДНДІ
МВС України, доктор юридичних наук,
професор

БЕЗПЕКОВА МОДЕЛЬ НА ОСНОВІ «INTELLIGENCE»

Сучасні реалії для українського суспільства, перш за все, пов’язані з відкритою зовнішньою агресією, посяганням на державний суверенітет та територіальну цілісність. Але важливим є розуміння необхідності вже зараз формувати бачення майбутнього України.

Базовими засадами найближчого майбутнього для нашого суспільства є:

Україна вийде переможцем у цій війні;

– український народ вкотре доведе свою соціально-політичну спроможність бути у фарватері суспільного розвитку та бути провідником фундаментальних цінностей у світі;

– Збройні сили України остаточно закріплять спроможності високого рівня оборони.

Водночас відбудова країни, її інфраструктури, подальший економічний розвиток, ефективне використання міжнародної допомоги та її антикорупційний захист, а також адекватна відповідь вимогам українського суспільства потребують високого рівня спроможностей сектору безпеки, правоохоронної діяльності.

Наші дослідження на основі ризик-орієнтованого підходу неодноразово вказували на те, що система кримінальної юстиції та діяльність правоохоронних органів зосереджуються на тактичному та частково оперативному впливі на ситуацію [1; 2]. За такої умови